

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

มักเป็นที่เชื่อกันว่า การท่องเที่ยวเป็นเส้นทางลัดไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจ ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศต่างพยายามส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดเงินตราต่างประเทศ สร้างรายได้ และการจ้างงานให้แก่คนในท้องถิ่น แม้กระทั่งประเทศสังคมนิยมที่เริ่มเปิดประเทศอย่างเช่น เวียดนาม และยุโรปตะวันออกต่างมุ่งหวังให้การท่องเที่ยวเป็นภาคบุกเบิกที่จะนำผลประโยชน์มาสู่ระบบเศรษฐกิจด้วยการลงทุนที่ไม่สูงนัก ในทำนองเดียวกันประเทศไทยก็อาศัยการท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ประเทศไทยได้ประสบความสำเร็จทางการตลาดอย่างงดงามและเป็นที่รู้จักในฐานะ “สยามเมืองยิ้ม” และกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของโลก (มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด, 2545)

ในปัจจุบันการท่องเที่ยวถือเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยว โดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็น การประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ทั้งคนในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ท่องเที่ยวมากขึ้น การออกกฎระเบียบ มาตรการต่าง ๆ เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ เพื่อให้การท่องเที่ยวมีการพัฒนาที่ยั่งยืน และสนับสนุนให้แต่ละจังหวัดมีการพัฒนาสถานที่ต่าง ๆ ที่มีศักยภาพ และความเหมาะสมในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใหม่ พร้อมทั้งปรับปรุงและเพิ่มศักยภาพแก่แหล่งท่องเที่ยวเดิมให้มากยิ่งขึ้น

เชียงรายเป็นจังหวัดหนึ่งในอีกหลายจังหวัดของประเทศไทยที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางมาเยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก (ตาราง 1.1) ทั้งนี้เนื่องจากเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม ภูมิอากาศที่ร่มรื่น และมีศิลปวัฒนธรรมแบบล้านนาปรากฏอยู่โดยทั่วไป อีกทั้งยังเป็นจังหวัดชายแดนมีพรมแดนติดต่อกับประเทศสหภาพเมียนมา และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในเชิงเศรษฐกิจการท่องเที่ยวได้เป็นพลังผลักดันที่สำคัญของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของเชียงราย กล่าวคือทำให้มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นอย่างหลากหลาย จนกลายเป็นแหล่งรายได้และแหล่งสร้างงานให้กับประชาชนเป็นจำนวนมาก

ตัวอย่างของกิจกรรมที่ปรากฏให้เห็นโดยทั่วไป คือกิจการนำเที่ยว โรงแรม ร้านอาหาร ภัตตาคาร
ร้านขายของที่ระลึก และกิจการบริการอื่น ๆ

ตาราง 1.1 จำนวนนักท่องเที่ยวมาจังหวัดเชียงรายของปี พ.ศ.2540 – 2545

นักท่องเที่ยว	เดือนมกราคม ถึง เดือนธันวาคม					
	พ.ศ.2545	พ.ศ.2544	พ.ศ.2543	พ.ศ.2542	พ.ศ.2541	พ.ศ.2540
ชาวไทย (คน)	661,370	654,351	688,995	640,232	667,609	681,563
ชาวต่างชาติ (คน)	352,576	363,401	361,843	324,830	297,051	261,162

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ เขต 2 (2545)

ดอยตุง เป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายที่ได้รับความนิยมอย่างสูง เพราะเป็นสถานที่ที่สวยงามมีความโดดเด่นเฉพาะตัว ดอยตุงมีลักษณะที่มีเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง อาทิเช่น พระธาตุดอยตุงปฐมเจดีย์แห่งล้านนาซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของประชาชนชาวไทย พม่า และลาว อีกทั้งยังเป็นที่ตั้งของพระตำหนักดอยตุงซึ่งเป็นที่ประทับของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีหรือสมเด็จพระเจ้าแม่ฟ้าหลวงของปวงชนชาวไทย ซึ่งพระตำหนักดอยตุงเป็นการผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรมล้านนากับบ้านพื้นเมืองของสวิดเซอร์แลนด์เป็นบ้านไม้ซุงที่กลมกลืนโดยเน้นความเรียบง่ายและการใช้ประโยชน์ได้ดี ลักษณะเด่นของพระตำหนักอยู่ที่กาแล และเชิงชายแกะสลักลายเมฆไหลรอบพระตำหนัก ภายในห้องพระโรงจะเห็นเพดานดาวทำด้วยไม้สนแกะสลักกลุ่มดาวในระบบสุริยจักรวาลสำหรับสวนแม่ฟ้าหลวงที่มีไม้ดอกไม้ประดับเมืองหนาวหลากชนิดหลากสีสันโดยได้รับการออกแบบให้สวยงามตลอด 365 วัน ประกอบกับประติมากรรมเด็กยืนต่อตัวโดดเด่นอยู่กลางสวนซึ่งได้รับการพระราชทานชื่อว่า "ความต่อเนื่อง" และยังมีขยายพื้นที่อีกเป็นสวนหิน สวนน้ำ สวนปาล์มรวมเนื้อที่สวนแม่ฟ้าหลวงทั้งหมด 25 ไร่ อีกทั้งสวนแม่ฟ้าหลวงยังได้รับรางวัล พาต้า โกลด์อะวอร์ด (PATA GOLD AWARDS) ประจำปี 2536 ของสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคแปซิฟิก ในนามประเทศไทย ประเภทรางวัลการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งดอยตุงถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรซึ่งประกอบด้วยแหล่งทดสอบรวบรวมพันธุ์ไม้หลากสีหลายชนิด เช่น หน้าวัว เยอบีร่า เลเทอร์ ลีฟ เฟิร์น ซึ่งเป็นไม้เศรษฐกิจรวมทั้งการเพาะเห็ดหอมได้ตลอดปีสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนและส่งออกเป็นรายได้เข้าสู่ประเทศอีกด้วย สำหรับดอยตุงจึงเป็นอีกยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวแหล่งหนึ่งเป็นทั้งสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นแหล่งท่องเที่ยวของประชาชนและเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าด้านพืชพันธุ์ไม้นานาชนิด เป็นแหล่งก่อให้เกิดรายได้ การจ้างงาน และการ

พัฒนาพื้นที่บริเวณใกล้เคียงเป็นแหล่งสนับสนุนด้านสวัสดิการของสังคมของประเทศ ตามสภาพของวงจรกิจการพัฒนากองท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545)

ตาราง 1.2 สรุปจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในโครงการพัฒนาถอยตุง

เดือน	พ.ศ.2544	พ.ศ.2545	พ.ศ.2546
มกราคม	81,473	71,758	57,280
กุมภาพันธ์	32,404	47,530	48,744
มีนาคม	17,918	27,813	24,574
เมษายน	42,772	48,506	27,772
พฤษภาคม	14,524	19,241	33,137
มิถุนายน	8,852	12,071	9,585
กรกฎาคม	15,024	12,949	-
สิงหาคม	11,700	13,534	-
กันยายน	10,698	8,599	-
ตุลาคม	38,789	34,324	-
พฤศจิกายน	33,021	37,063	-
ธันวาคม	113,598	113,600	-
รวม	420,773	446,988	201,092

ที่มา: สำนักงานประสานงานโครงการพัฒนาถอยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ส่วนพัฒนาสังคม. (2546)

จากตาราง 1.2 พบว่าในปี 2545 จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มาเที่ยวถอยตุง มีจำนวนถึง 446,988 คนเพิ่มขึ้นจากปี 2544 ประมาณ 26,000คน จะเห็นได้ว่าถอยตุงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในการรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ก่อให้เกิดรายได้อย่างมากมาย อย่างไรก็ตาม การมุ่งหวังเพียงผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ อันเกิดจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบอันอาจเกิดขึ้นจากการถูกทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ความสูญเสียที่เกิดขึ้น อาจจะไม่คุ้มค่างับผลตอบแทนที่ได้รับมา ดังนั้น การประเมินมูลค่าผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะทำให้ทราบถึงมูลค่าความสูญเสียที่มีหน่วยวัดเป็นตัวเงินได้ ซึ่งวิธีการประเมินมูลค่าผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐศาสตร์ คือการวัดระดับความสำคัญของผลกระทบสิ่งแวดล้อมในทัศนะของประชาชน และมูลค่าที่ประเมินได้นี้จะสะท้อนให้เห็นถึงมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อประชาชนผู้ซึ่งได้รับผลกระทบ

การประเมินมูลค่าเชิงเศรษฐกิจของผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว
กรณีศึกษา พื้นที่ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้า
หลวง จังหวัดเชียงราย นี้ จึงมีความสำคัญต่อการตัดสินใจในการวางนโยบายต่าง ๆ ด้านการ
ท่องเที่ยวที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ อีกทั้งยังสร้างความตระหนักถึงความสำคัญใน
การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อประเมินมูลค่าเชิงเศรษฐกิจของผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว
กรณีศึกษา พื้นที่ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้า
หลวง จังหวัดเชียงราย เป็นตัวเงิน (Monetary value)
- 2) เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดมูลค่าเชิงเศรษฐกิจของ
ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว กรณีศึกษา พื้นที่ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์การ
บริหารส่วนตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

- 1) ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาและ
การฟื้นฟูสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่
- 2) มูลค่าเชิงเศรษฐกิจของผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวที่ได้จาก
การศึกษา สามารถนำไปใช้อ้างอิงหามูลค่าเชิงเศรษฐกิจของผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการ
ท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยวิธีการส่งผ่านผลประโยชน์
(Benefit Transfer)

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษานี้ ได้จำกัดขอบเขตการศึกษาด้านพื้นที่ โดยทำการศึกษาเฉพาะหมู่บ้านที่อยู่
ภายใต้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัด
เชียงราย

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษานี้ ได้จำกัดขอบเขตการศึกษาด้านประชากร โดยที่ประชากรที่จะ
ทำการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1) คริวเรือนภายใต้การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยมีประชากรเป้าหมาย คือหัวหน้าครัวเรือน จำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่จะนำมาใช้ในการวิจัยเท่ากับ 343 ตัวอย่าง

2) คณะกรรมการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวนตัวอย่างที่จะนำมาใช้ในการวิจัย ประกอบไปด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นตำแหน่งที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในชุมชน จำนวน 5 คน และเลขานุการคณะกรรมการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากส่วนกลาง 1 คน รวมเป็น 6 คน

3) ผู้นำสำคัญในชุมชน เป็นบุคคลผู้ที่มีบทบาทเป็นผู้นำประชาชนในด้านต่างๆ จากการสำรวจในพื้นที่ ได้แก่ อาจารย์ประจำโรงเรียน ผู้นำพระสงฆ์ประจำวัดในชุมชน ผู้นำกลุ่มอาชีพ ถ้าบุคคลมีหลายตำแหน่ง เลือกตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งเท่านั้น เพื่อมิให้เกิดการซ้ำซ้อน โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะนำมาใช้ในการวิจัยเท่ากับ 34 ตัวอย่าง

1.4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษานี้ เป็นการศึกษาถึงการประเมินมูลค่าเชิงเศรษฐกิจของผลกระทบสิ่งแวดล้อม จากการท่องเที่ยว ซึ่งจะดำเนินการโดย แสดงผ่านการสำรวจ แบบสอบถามภาคสนาม ด้วยเทคนิค Contingent Valuation Method (CVM) เพื่อประเมินมูลค่าความเต็มใจที่จะยอมรับการชดเชย (Willingness to Accept : WTA) เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปอันเป็นผลจากการท่องเที่ยว จากประชากรที่ผ่านการคัดเลือก โดยมูลค่าดังกล่าวจะเป็นมูลค่ารวมตลอดอายุโครงการ 10 ปี ซึ่งจะแสดงถึงมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ และศึกษาวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดมูลค่าเชิงเศรษฐกิจของผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว

1.5 นิยามศัพท์

การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) โดย UN/WCED ใน Our Common Future คือการพัฒนาที่สนองความต้องการและความไม่ฝืนของผู้คนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำลายโอกาส ความสามารถ และอนาคตของชนรุ่นหลังเรา (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, 2536 อ้างถึงใน Oxford, 1987)

สูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1968) คือ $n = \frac{N}{1 + [N(e^2)]}$ โดยมีระดับความเชื่อมั่นที่ 95%

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คือองค์กรระดับท้องถิ่นที่ประกาศจัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยให้สภาตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2537, 2537)

ความเต็มใจยอมรับการชดเชย (Willingness to Accept, WTA) หมายถึงความเต็มใจที่จะได้รับการชดเชย เมื่อได้รับผลเสียทางด้านสิ่งแวดล้อม/ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้บุคคลนั้นมี "ทรัพย์สินสิทธิ" (Property right) ที่สามารถเรียกร้องได้ สะท้อนคุณค่าของสิ่งแวดล้อมซึ่งรวมทั้ง Use value, Non-use value และ Option value (กองวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, 2541)

มูลค่าความเต็มใจยอมรับการชดเชย หมายถึงความพึงพอใจของประชาชนที่แสดงออกในรูปของจำนวนเงินที่ยินดีจะรับการชดเชยเมื่อได้รับผลเสียทางด้านสิ่งแวดล้อม/ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม

วิธีการสมมติเหตุการณ์ให้ประเมินมูลค่า (Contingent Valuation Method, CVM) คือวิธีการวัดค่าโดยตั้งสถานการณ์สมมติเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม โดยผู้ตอบแบบสอบถาม กล่าวว่าจะเต็มใจจ่ายเพื่อได้สภาพหนึ่ง (สภาพดี) หรือเต็มใจรับค่าชดเชย (สภาพการณ์ที่ไม่พึงประสงค์) (กองวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, 2540)

วิธีการประเมินต้นทุนจากการเดินทาง (Travel Cost Method, TCM) คือวิธีการวัดค่าสิ่งแวดล้อม ทำเลหนึ่ง จากค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจ่ายออกไป ซึ่งจะสะท้อนความพอใจที่ได้รับ (กองวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, 2540)

การประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares, OLS) คือการประมาณเส้นถดถอย ซึ่งสามารถหาได้โดยการทำให้ผลบวกของกำลังสองของส่วนที่เบี่ยงเบนไปจากเส้นถดถอยของค่าสังเกตของตัวแปรตามมีค่าน้อยที่สุด (Johnston, 1997)

การประมาณค่าแบบภาวะน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimates, MLE) คือการประมาณเส้นถดถอย ซึ่งสามารถหาได้โดยการทำให้ฟังก์ชันภาวะน่าจะเป็นก่อน จากนั้นจึงทำการหาค่าสูงสุด (Maximize) ของฟังก์ชันภาวะน่าจะเป็นโดยเทียบกับพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่า (Gujarati, 1995)

1.6 องค์ประกอบของวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์ประกอบด้วยเนื้อหาทั้งหมด 5 บท ดังนี้คือ

บทที่ 1 บทนำ ประกอบไปด้วยที่มาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการศึกษา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา ขอบเขตของการศึกษา นิยามศัพท์ และองค์ประกอบของวิทยานิพนธ์

บทที่ 2 ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของทฤษฎี แนวคิด ประกอบไปด้วยแนวคิดผลกระทบภายนอก แนวคิดเกี่ยวกับมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลประโยชน์และต้นทุนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยวิธี Contingent Valuation Method (CVM) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรของสังคมตามหลักพาเรโต และแนวคิดเกี่ยวกับหลักการผู้ใดก่อให้เกิดมลพิษผู้นั้นต้องจ่าย สำหรับส่วนของงานวิจัยได้สรุปสาระสำคัญของงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ โดยแยกเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมโดยวิธีการสมมติเหตุการณ์ให้ประเมินค่า (Contingent Valuation Method) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว

บทที่ 3 พื้นที่และระเบียบวิธีการวิจัย ประกอบไปด้วยข้อมูลของพื้นที่ศึกษา ประชากร และการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สมมติฐานในการศึกษา แบบจำลองและวิธีการวิเคราะห์

บทที่ 4 ผลการศึกษา ประกอบไปด้วยข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างทั้งที่เป็นตัวแทนครัวเรือน ตัวแทนคณะกรรมการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้นำสำคัญในชุมชน ซึ่งได้แก่ลักษณะโดยทั่วไปทางเศรษฐกิจสังคม การรับรู้ข่าวสาร และความตระหนักเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว ในส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบไปด้วยผลการวิเคราะห์มูลค่าเชิงเศรษฐกิจของผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวเป็นตัวเงิน (Monetary value) และผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดมูลค่าเชิงเศรษฐกิจของผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ ประกอบไปด้วยผลสรุปทั้งหมดจากการศึกษา อภิปรายผลการศึกษา รวมทั้งข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะเชิงเทคนิคสำหรับการศึกษาค้างต่อไป